

- 1 חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב
- 2 שיכה תולדה דשן היא. כלומר ולא יתחייב אלא ברשות הניזק אבל ברשות הרבים או ברשות אחר פטור וכן נמי
3 נחמיר עליו להתחייב אפילו בפעם ראשונה בנזק שלם כשן. ופריק ה"מ היכא דיש הנאה להזיקה הא אין הנאה
4 להזיקה, נ"ל מדקאמר ה"מ היכא דיש הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה דאנשיכה גופה קמהדר ומודה הוא דיש
5 נשיכה שהיא תולדה דשן והיכי דמי כגון בהמה שנשכה בכר להנאתה כדי לאכלו ולא הספיקה לאכלו עד שנפל
6 מפיה ולכלכו שנשיכה זו יש הנאה להזיקה, וכן חתול בחתיכת בשר, ומשלם נזק שלם בפעם ראשונה, ודוקא
7 ברשות הניזק, אבל לא ברה"ר, ומיהו דוקא באורחיהו בהכי הא לאו אורחיהו בהכי משונה הוא ותולדה דקרן הוא
8 כדאמרין בסוף פרקין האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכל תרנגולי משונה הוא ולא מגבינן בבבל וה"מ ברברבי
9 אבל בזוטרי אורחיהו הוא, וסבור אני שאף הנחש שנשך הוי תולדה דשן ואף על פי שאינו אוכל לפי שנהנה
10 בנשיכתו, ואף על פי שאמרו בפ"ק דתענית (ח' א') שמתקבצות כל החיות אצל הנחש ואומרות לו מה הנאה יש לך
11 ואומר להם ומה יתרון לבעל הלשון לאו למימרא שאין לו הנאה כלל אלא שאין לו הנאה לאכול ומ"מ כיון דאורחיה
12 בהכי לא נפיק מתולדה דשן א"נ מתולדה דרגל ואינה תולדת קרן שלא להתחייב בנזק שלם ברשות הניזק, וכן נמי
13 רביצה להנאתה הוי תולדת רגל וכדאמרין בשלהי פרקין הבהמה אינה מועדת לרבוץ א"ר אלעזר לא שנו אלא
14 בפכין גדולים אבל בפכים קטנים אורחיהו הוא, כנ"ל.
- 15 חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ב עמוד ב
- 16 ושלח זה הרגל ובער זה השן. אני תמה כיון דכוליה קרא קא דריש ולכל חדא וחדא מלתא למלתיה הוא דאתיא
17 למה לי דכתב רחמנא כי יבער איש שדה או כרם, ומוטב הי' להם לדרוש מכי יבער איש זה השן ובירושלמי נמי
18 דריש את השן דגרסינן התם המבעה כי יבער איש שדה או כרם וגו' ושלח את בעירה זה הרגל דכתיב משלחי רגל
19 השור והחמור וכתיב הסר משוכתו והי' לבער זה השן פרוץ גדרו והי' למרמס זה הרגל ע"כ, וגם לדעת הירושלמי
20 קשה ובער מאי עביד ליה, ונ"ל דילמדו מכפל לשון זה חד לשלח שלוחא וחד לאזלא ממילא בשן, ובהא מיתרצא לי
21 קושיא אחריתי דקשיא לן מאי שנא דבכולה שמעתין פשיטא ליה דשן לא שנא שלח שלוחי ולא שנא אזלא ממילא
22 וברגל מיבעיא להו ולמדוה דרך פשיטות משן ואמרו דומיא דשן מה שן לא שנא אף רגל לא שנא, כנ"ל.
- 23 חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ג עמוד א
- 24 אידי ואידי אשן הא דמכליא קרנא הא דלא מכליא קרנא. פרש"י לא מכליא קרנא שחת שעתיד לצמוח, והקשו עליו
25 בתוס' שאף הוא מכליא קרנא שהיו הבעלים יכולין לקצרו, ופירשו הם כגון שטנפה פירות להנאתה, ואינו מחזור
26 בעיני דא"כ היאך שאלו השתא דאוקימנא ארגל שן דלא מכליא קרנא מנלן והוצרכו ללמדה מרגל דסתמו לא מכליא
27 קרנא הא אפילו לא למדוהו מרגל מ"מ הרי הוא תולדת השן כנתחככה בכותל להנאתה וכדאמרין לקמן תולדה
28 דשן מאי ניהו נתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה, וא"ת אם לא שלמדנו מרגל לשן אף על גב דלא
29 מכליא קרנא לא היינו עושין תולדותיהן טנפה פירות ונתחככה בכותל להנאתה ולא היה תולדה לשן כלל, א"כ אפי'
30 עכשיו כיון שלמדוהו מרגל אף היא אינה תולדה אלא אב כאלו נכתב כן מפורש בתורה, כמו שאין אתה עושה אזלא
31 מעצמה תולדה דרגל ואב בשלחה כיון שהיא למדה משן והרי הוא כאלו נכתב כן בתורה מפורש, על כן נ"ל כדברי
32 הרב ז"ל דשחת לא מכליא קרנא כל שזרעה לתבואה, ותדע שאף בעלי התבואות משלחין שן בהמות בשדותיהן
33 כדי לאכול השחת ואח"כ תצמח התבואה ותצלח יותר, מ"מ אם בא בעל השחת להשתלם משתלם לפי נזקו ולא כל
34 מה שהבהמה מגרעת מן הפירות קרי מכליא קרנא, וכן נ"ל גם ממה שאמרו בירושלמי תולדות השן הוו בעיין מימר
35 פרה שאכלה שעורים חמור שאכל כרשינין כלב שלקק את השמן חתול שאכל חתיכות של בשר כולהון תולדות דשן
36 נינהו כלהון עיקר השן אינון והיי' נינהו תולדות השן כשדרסה על נר של שמן ונסכה [נ"א ונהנית] גופה כמה דתימא
37 תמן השן אוכלת והגוף נהנה וכאן נהנית גופה.

- 1 חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ג עמוד א
- 2 שן דלא מכליא קרנא מנ"ל דומיא דרגל. ק"ל והיכי פשיטא ליה ברגל דלא מכליא קרנא טפי משן, וי"ל דסתם רגל
3 אינו מכלה אלא דורס ומקלקל, ומהא נמי מסתברא לי דלא אמרינן איפכא רגל דומיא דשן מה שן דמכליא אף רגל
4 דוקא דמכליא, חדא דסתם רגל לא מכליא ועוד דשן מנ"ל דמכליא דוקא עד שנגזור דשן מכליא ונעשה הוכחה
5 לרגל. [ע'י בתשו' ח"ד סי' מ"ג].
- 6 חידושי הרשב"א מסכת בבא קמא דף ג עמוד א
- 7 מכדי שקולין נינהו. לאו שקולין שיהא ראי זה כראי זה קאמר אלא שיש בכל אחת ענין שראוי להתחייב בנזקו זה
8 כזה.
- 9 תוספות מסכת בבא קמא דף יז עמוד א
- 10 כיצד הרגל מועדת - אמתניתין דפ"ק (דף טו:): קאי ותימה אי אדפתח ליתני כיצד השן ברישא ואי אדסליק הא
11 תנינא ושור המזיק ברשות הניזק והאדם בסוף ואומר ר"י ודאי אדפתח ביה קאי ושן ורגל כחד חשיבי משום דשוין
12 בהלכותיהן ומחד קרא נפקי ומשום דתנא רגל בתר שן נקט הכא רגל ברישא דסליק מיניה.
- 13 רמב"ם הלכות נזקי ממון הקדמה
- 14 הלכות נזקי ממון. יש בכללן ארבע מצות עשה. וזה הוא פרטן: (א) דין השור. (ב) דין ההבער. (ג) דין הבור. (ד) דין
15 ההבערה.
- 16 ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רמ
- 17 והמצוה הר"מ היא התורה שהורנו בדין ההבער והוא אמרו יתעלה (שם כב) כי יבער איש שדה או כרם וכו'. וכבר
18 התבאר דקדוק דין זה בכללו בשני וששי (נה ב - נט ב) מבבא קמא ובחמישי מגיטין (מח ב - נ א):
- 19 ספר מצוות גדול עשין סימן טו-טז
- 20 אלו הן מצות עשה של נזיקין
- 21 תנו רבנן (ב"ק ב, ב) שלשה אבות נאמרו בשור, נזקי קרן ונזקי שן ונזקי רגל. ושתי מצות עשה יש בהן אחת לדון
22 בנזקי קרן שנאמר (שמות כא, כח) כי יגח שור וגו', ואין נגיחה אלא בקרן שנאמר (דברים לג, יז) וקרני ראם קרניו
23 בהם עמים ינגח, וכתוב (שמות כא, לה) וכי יגוף שור וגו' והוא בנגיחה כדתניא בתחלת סדר נזיקין (שם) פתח
24 הכתוב בנגיפה וסיים בנגיחה או נודע כי שור נגח הוא לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה:
- 25 ע'י נזקי ממון פ"א ה"י, חו"מ שפט סע'י יח, יט .
- 26 מצות עשה שנייה לדון בנזקי שן ורגל אחת היא שנאמר (שמות כב, ד) כי יבער איש שדה או כרם ושילח את
27 בעירה ובער בשדה אחר, בעירה לשון בהמה הוא וכן כי יבער כמו אנחנו ובעירנו, שיוליך בהמתו בשדה חבירו או
28 בכרם חבירו ויזיק אותה באחת מאלה או בשלוח בעירה או בבעור, ותניא (שם) ושלח זו נזקי מדרך כף רגל וכן הוא
29 אומר משלחי רגל השור והחמור, ובער זו נזקי השן האוכלת ומבערתו וכן הוא אומר כאשר יבער הגלל עד תומו
30 (ע"פ פירוש רש"י עה"ת). נזקי השן והרגל כללן הכתוב ביחד מפני שהזיקן בדברים שדרך לעשות תמיד כמנהג
31 ברייתה כגון בהמה שאכלה תבן או עומרים או הזיקה ברגליה דרך הליכתה ועל שניהם חייבה התורה לשלם נזק
32 שלם מן המעולה שבנכסיו שנאמר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם (ע'י לשון רמב"ם נזקי ממון פ"א ה"ב):

1	ספר החינוך פרשת משפטים מצוה נה
2	מצות בית דין לדון בנזקי הבער [והם שן ורגל]
3	(א) לדון בנזקי שן ורגל. כלומר מי שהזיק לחברו נזק הבא מחמת השן או מחמת הרגל, כגון שהכניס בהמתו
4	בשדה חברו ואכלה שם או הפסידה יונקותיו בעברה שם ברגליה, שיש עלינו לחייבו בתשלומין מן העידית
5	שלו כל מה שהפסיד, שנאמר [שמות כ"ב, ד'] כי יבער איש וגו', ופירשו זכרונם לברכה דהיינו שן, ומה
6	שכתוב אחר כן ושילח את בעירה וגו' פירשו זכרונם לברכה [בבא קמא דף ב' ע"ב] דהיינו רגל, ונאמר על
7	שניהם מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם.
8	
9	שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ג עמוד א
10	רי"ד
11	ונראה לפרש לא מכליא קרנא לעסה פירות והשליכתם מפיה. תוספות ה"ר ישעיה ז"ל
12	
13	שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ג עמוד א
14	
15	ולענין פסק הלכה. כתב הרב המאירי ז"ל וז"ל: חייבין על השן בין מכליא קרנא כגון שאכלה פירות וכיוצא
16	בהן בין לא מכליא קרנא כגון שאכלה ערוגה וראויה להצמיח. ויש חולקין בזו ממה שאמרו בפ"ב והא בעינן
17	עד תומו וליכא. ואין הכרח בכך שלא הקשה כן אלא למי שהיה אומר שאין השן חייבת באכילה אלא
18	בנתחככה בכותל להנאתה והקשה בחוכך בכותל היאך אתה מוצא מכליא קרנא אף על פי שאין אתה צריך
19	לכן מכל מקום אי אפשר שלא הזכר בה חיוב מכליא קרנא. ויש מי שסובר בזה דרך פשרה שאין חיוב
20	בשאין שם מכליא קרנא אלא כששלחה הוא וכן אזלא ממילא אין שם חיוב אלא כשיש מכליא קרנא הא
21	כשנשתלחה מאיליה ואין שם כלוי הקרן פטור. ועיקר הדברים שאף בשנשתלחה מאליה ושאין שם כלוי
22	הקרן חייב ואפילו נשכה ככר בפיה ונפל מפיה ולא חסר כלל אלא שנתלכלך חייבת מדין זה. ע"כ לשונו.